

Kulturmiljø av regional interesse i Hå kommune

Dette dokumentet er et uttrekk fra temakart-Rogaland og viser kulturmiljø av regional interesse som er del av Regionalplan for kulturmiljø.

[Se oversikten over hele Rogaland i en interaktiv kartløsning i Temakart-Rogaland.](#)

Oversikten er et kunnskapsgrunnlag for videre planlegging og utvikling i kommunene, og skal bidra til forutsigbare prosesser gjennom at informasjon om hva som er regionalt viktige kulturmiljø og landskap, blir kjent og tilgjengelig. [Du finner mer informasjon om oversikten i Regionalplan for kulturmiljø kapittel 7 og 8.](#)

I tillegg til kulturmiljøa i dette dokumentet er kulturmiljø og landskap registrert av Riksantikvaren også en del av regionalplanen. Disse er i fra Riksantikvarens nasjonale register over kulturmiljø og landskap (NB!-registeret og KULA), Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) og freda områder og kulturmiljø (Askeladden). [Les mer om kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse.](#)

[Les mer om Utvalgte kulturlandskap i jordbruket hjå statsforvalteren.](#)

Innhold

Kulturmiljø av regional interesse i Hå kommune	1
Vigreskogen	3
Hanabergmarka	6
Kvassheim	9
Hårr	12
Vedafjellet	14
Varhaug gamle kirkested	16
Hitlertennene og pansersperringen ved Brusand	19
Åna fengsel	23
Grødalandstunet	25
Nærbøgata	26
Obrestad fyr	29
Obrestad havn	33
Utløpet av Håelva	36

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023

Vigreskogen

id	198
Navn	Vigreskogen
Kommune	1119 - Hå
Tema	Samferdsel og kommunikasjon
Periode	1900-1999
Kilde	Askeladden, Kulturminneplan for Hå 2004-2016, Landsverneplan for Telenor (https://telenorkulturarv.no/rogaland-radio)
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan, Anna vern

Skildring

I 1960 åpnet verdens mest avanserte kortbølgeradiostasjon på Skjæveland i Sandnes. Da overtok Rogaland radio som nasjonal kortbølgestasjon etter Bergen radio. På det meste ble det ekspedert mer enn halv million telegrammer herifra årlig. Sendestasjonene til Rogaland radio er et 600 kvadratmeter stort bygg i Vigreskogen, 20 kilometer unna mottakerstasjonen. På det det meste jobbet det 10-12 personer ved senderstasjonen for å passe på de 30 senderne.

Innenfor kulturmiljøet finnes det også flere automatisk freda gravhauger som er lokalisert på mindre høydedrag i skogsområdet. Vigreskogen er også et friluftsområde med mange turstier.

Omfang

Det består av et 600 kvm stort bygg og 10 stk 20 meter høye master og området rundt med veier og flere mindre bygg og anlegg.

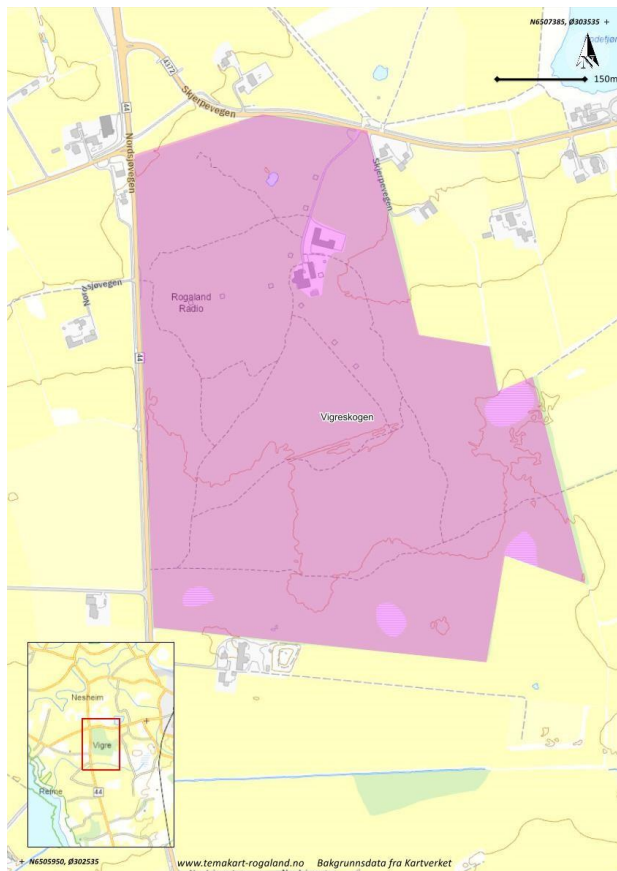
Regional interesse

Rogaland radio er et regionalt og nasjonalt viktig teknisk kulturmiljø. Det var en viktig kommunikasjonskanal for tidlig oljevirksomhet, og har hatt stor verdi for den norske handel- og fiskeriflåten. Bygningene er ett utmerket eksempel på industriell funksarkitektur.

Sårbarhet og forvaltning

Anlegget med stålmastene er med i historiske linjer - verneplan for Telenors historiske bygninger og installasjoner fra 1998.

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Hovedbilde

Sendestasjonen til Rogaland Radio

Bildevedlegg

Radiomast

Rogaland radio

Hanabergmarka

id	200
Navn	Hanabergmarka
Kommune	1119 - Hå
Tema	Landbruk og kulturlandskap, Natur - kultur, Krig og konflikt, Tradisjon og religion
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Verneplan for Statens vegvesen (hulveg), Jærmuseets nettsider, kulturminneplan (2004), Askeladden, Miljødirektoratets Naturbase
Vernestatus	Kulturminneloven, Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

På Hanabergsmarka finnes en konsentrasjon av kulturminner fra bronsealder og helt fram til annen verdenskrig.

Kulturmiljøet består av et stort antall gravhauger og ødegårdsanlegg i tillegg til et ringforma tunanlegg, gardfar, stakketufter, hulveg, krigsminner og festningsverk fra annen verdenskrig. Innenfor miljøet ligger også Jærmuseet sitt hovedkontor:

Vitengarden. Den funksjonelle arkitekttegna

museumsbygningen kombinerer jærske identitet og byggetradisjon med et moderne formuttrykk. De to tradisjonelle gårdstunene på Audamotland og Kvia viser den gamle jærske gårdstrukturen.

Byggeskikken i kulturmiljøet strekker seg således fra slutten av 1700-tallet fram til moderne arkitektur.

Kulturmiljøet er også preget av spor etter andre verdenskrig gjennom flere markante krigsminner og rester etter festninger, som for eksempel de tyske bunkerne bygget inn i to av gravhaugene som ligger på toppen av Hanabergrudlå.

I den sørlige delen av kulturmiljøet finner man kystlynghei som er en viktig og sterkt truet kulturlandskapstype. Hanabergmarka har særlig stor tidsdybde og gir et godt bilde av den regionale landbruksidentiteten. Hanabergsmarka er i tillegg et svært aktivt og viktig friluftsområde med mange turstier.

Omfang

Miljøet omfatter nasjonalt sikra friluftsområde, samt Vitengarden og noen dyrka marker i tilknytning til denne. Sammenhengen mellom Hanaberget og Audamotland inngår i avgrensningen. Miljøet omfatter også detaljreguleringsplan for Jærmuseet, Vitengarden som ble vedtatt i 2017.

Regional interesse

Vitengarden til Jærmuseet formidler kulturminnene fra alle perioder i landskapet. På Hanabergsmarka finnes et stort mangfold av kulturminner, fra flere perioder, innenfor et begrensa, og godt tilrettelagt kulturlandskap. Friluftsområdet er også kartlagt som

regionalt viktig og er statlig sikra. Kulturminnene i kulturmiljøet er en stor del av opplevelsesverdien i friluftsområdet på Hanabergsmarka. Miljøet har særlig regionalhistorisk interesse knyttet til jordbruksvirksomhet på Jæren. Kulturminner av særegen regional karakter, som stakketufter, jærhus, ringforma tunanlegg og ødegårdsanlegg, gir miljøet en særlig høy regionalhistorisk verdi. Også de mange og tydelige krigsminnene som er en del av "Festung Norwegen" har regional interesse som særlig tydelige spor etter en viktig periode av historien. Det ringforma tunanlegget "Klauhaugene" er et av få ringtun i Norge og har høy nasjonal verdi, det har også de forhistoriske ødegårdsanleggene.

Sårbarhet og forvaltning

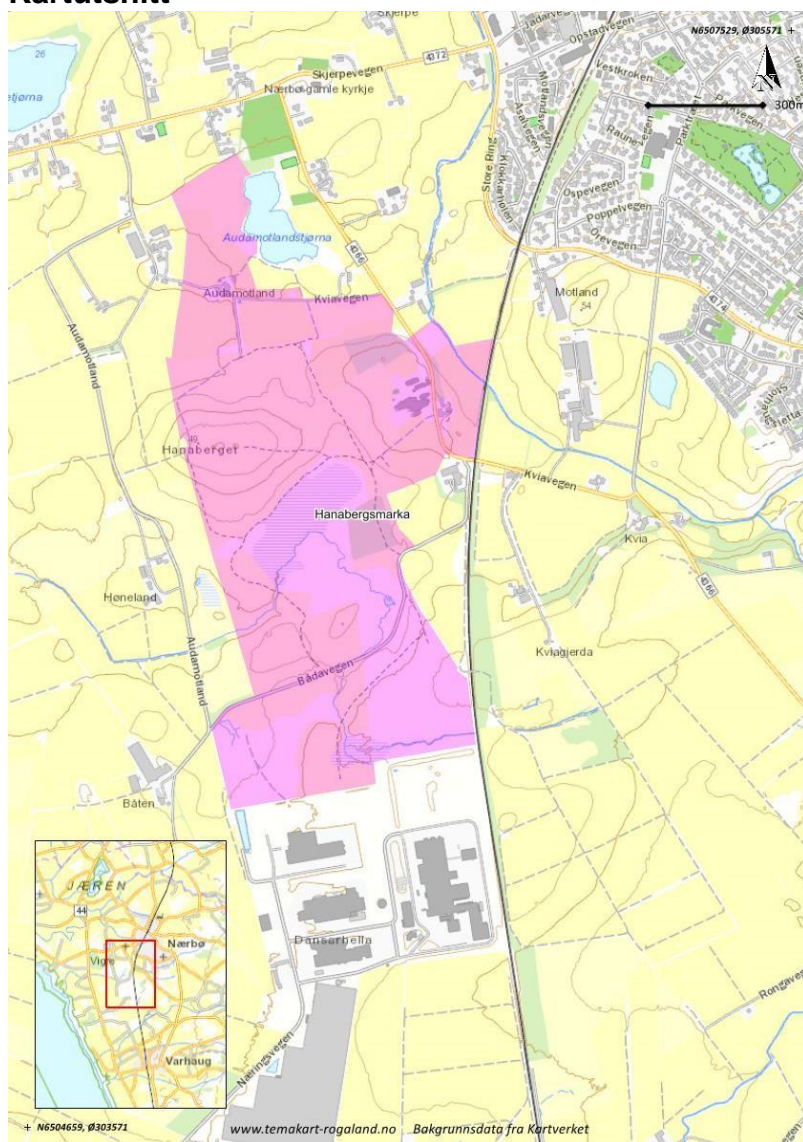
Miljøet omfatter en stor mengde av kulturminner som krever skjøtsel og vedlikehold. Friluftsområdet og museumsområdet på Hanabergsmarka tiltrekker seg mange besøkende som betyr at kulturmiljøet er særlig utsatt for slitasje fra friluftaktivitet og tråkk. De automatisk freda kulturminnene innenfor miljøet må tilrettelegges for besøk på en skånsom måte. Skoging innenfor fornminneområdene må foretas uten inngrep i bakken. Både de automatisk freda kulturminnene og kystlyngheien i den sørlige enden av kulturmiljøet er sårbart for gjengroing og krever beite og brenning for vedlikehold av kulturlandskapet. Bygningsmiljøet bør vedlikeholdes på en antikvarisk korrekt måte.

Hovedbilde

Utsikt fra toppen av Hanaberget mot aust, med gravrøys i forgrunnen. I bakgrunnen er deler av forsvarsverk fra andre verdenskrig, og Jærmuseet er lenger bak.

Kartutsnitt

Kvassheim

id	201
Navn	Kvassheim
Kommune	1119 - Hå
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, Tradisjon og religion, Samferdsel og kommunikasjon
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Askeladden, Kulturminneplan for Hå 2004-2016, Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA), Vakre landskap i Rogaland (2009)
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan, Hensynssone (pbl), Naturmangfaldloven

Skildring

Kvassheim fyr ble satt i drift i 1912 og består i dag av fem bygninger. Fyrstasjonen er en viktig og karakteristisk markør i det åpne kystlandskapet. Kvassheim fyr var betjent og i drift fram til 1990. Fyret er ikke fredet, men har likevel høy verneverdi som kulturhistorisk anlegg.

Da fyret ble avfolket, ble det erstattet med en automatisk fyrlykt ved Kvassheim havn. Kvassheim havn ble anlagt som nødsarbeid i de harde 1930-årene. Moloen er bygd i stein og har tjent som nødhavn for småbåter og som base for mindre fiskebåter.

I landskapet rundt fyret ligger mange monumentale gravminner og store gravfelt fra jernalderen. Strandgravfeltet er det største langs Jærkysten og sammen med forhistoriske hustuffer vitner dette om at det har vært rike stormannsgårder i området i jernalderen.

På Kvassheim finnes det rester etter et gammelt klyngetun bestående av flere SEFRAK- registrerte bygninger.

Deler av kulturmiljøet inngår i Jærstrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Omfang

Miljøet består av forhistoriske gårdsanlegg og gravminner, fyret og havnet og klyngetunet på Kvassheim, som ligger tett sammen og utgjør en felles opplevelse.

Regional interesse

Miljøet har historisk verdi knyttet til kystkultur, og særlig som representant for historien om fyr og kommunikasjon. Sammenhengen med fyrstasjonen og strandgravfeltet i et vakkert kulturlandskap gir området stor tidsdybde med høy verdi for opplevelse og formidling. Kvassheim er et av få steder i Rogaland der klyngetunstrukturen fremdeles er mulig å oppleve.

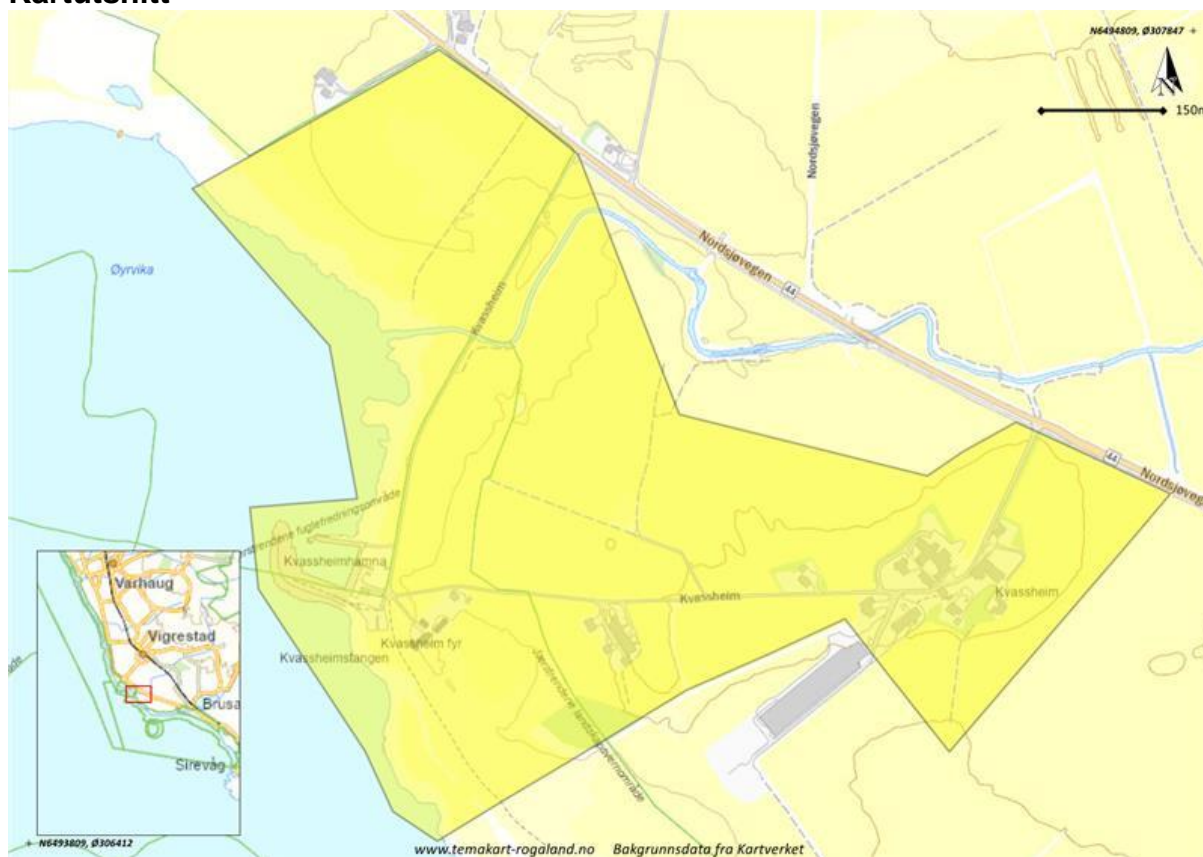
Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Hovedbilde

Kvasheim fyr

Kartutsnitt

Bildevedlegg

Kvasseheim fyr

Strandgravfeltet ved Kvasseheim fyr

Hårr

id	202
Navn	Hårr
Kommune	1119 - Hå
Tema	Landbruk og kulturlandskap
Periode	Etterreformatorisk tid
Kilde	"Klyngetunet" av Oddleiv Apneseth og kulturminneplan 2004-2016
Vernestatus	Kulturminneplan

Skildring

Fram til utskiftningen i 1901, bestod klyngetunet på Hårr av 9 bruk. I dag består det av 5. Fram til 1962 gikk den vestlandske hovedveg gjennom tunet. Gårdsvegen deler fremdeles tunet i to, med to bruk på vestsiden og tre bruk på østsiden.

Bruket lengst nordøst i tunet var lensmannsgård. Bolighuset er fra rundt 1830 (SEFRAK-registrert) og er bygd rundt ei eldre tingstue. Alexander Kielland var fast gjest i kammerset som lå i tilknytning til tingstuen.

På andre siden av veien ligger det et SEFRAK-registrert jærhus som trolig er det eldste bevarte huset i klyngetunet. Dette bruket fungerte som skysstasjon hvor Ivar Aasen skal ha vært en av overnattingsgjestene.

Under andre verdenskrig måtte folkene på Hårr flytte fra gårdene sine. Tyskerne etablerte blant annet en kommandosentral med utkikkstårn og flere andre byggverk i betong. Disse står fortsatt midt i tunet.

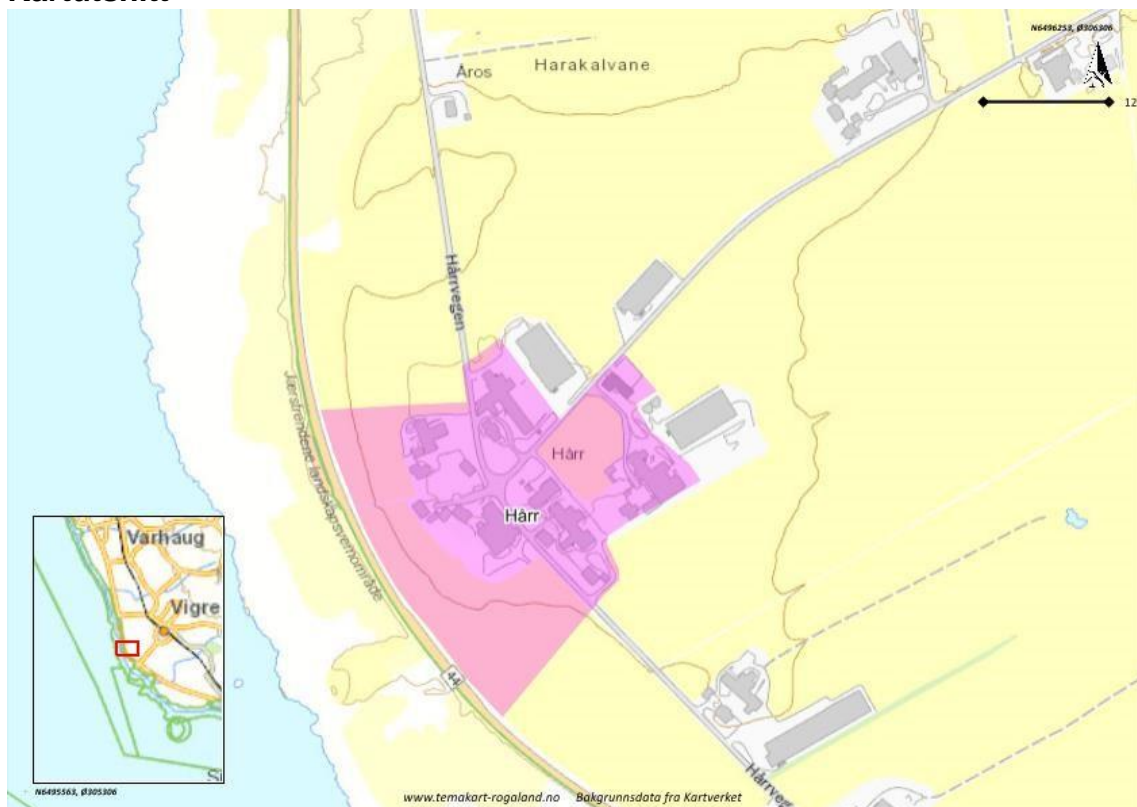
Hårr er også kjent for sølvskatten som ble funnet i 1894 av Peter Lauritz Larsen Horr. Sølvskatten dateres til vikingtid, og bestod av mynter som var av angelsaksisk, irsk, tysk og arabisk opphav. Myntene og et sølvkursifiks var lagt i et horn og gravd ned i jorda.

Regional interesse

Miljøet består av et eldre klyngetun med to bevarte SEFRAK-registrerte bygninger i et vakkert og kystnært jordbrukslandskap. Det godt bevarte klyngetunet i et særpreget jordbrukslandskap gir kulturmiljøet en stor opplevelsesverdi. I tillegg har miljøet krigshistorisk verdi.

Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Vedafjellet

id	203
Navn	Vedafjellet
Kommune	1119 - Hå
Tema	Krig og konflikt
Periode	1940-1945
Kilde	Kulturminneplan for Hå 2004-2016, Krigsminne-vandring i Hå - infoskilt, AmS-Varia nr 6
Vernestatus	Kulturminneloven, Hensynssone (pbl)

Skildring

Vedafjellet er i dag et krigsminne etter at hele berget ble omgjort til et tysk festningsanlegg i løpet av annen verdenskrig. Arbeidet begynte i 1942 og i løpet av sommeren 1943 sto anlegget ferdig. Russiske krigsfanger skal ha stått for mye av arbeidskraften. Festningsanlegget i Vedafjellet består av en rekke tunneler i fjellet og flere kanonoppstillinger i ulik størrelse. Vedafjellet var en del av Atlanterhavsvollen, et tysk forsvarsverk som strakk seg langs norskekysten og videre sør langs den europeiske atlanterhavskysten.

Fra Vedafjellet er det god sikt over havnen i Sirevåg og kyststrekningen fra Brusand i nord til Eigerøy fyr i sør. Selve navnet Vedafjellet stammer trolig fra at berget var en del av vetesystemet i middelalderen hvor store bål ble tent på høydedrag for å mobilisere leidangen.

Sørvest for fjellet er det et steinalderlandskap rundt Legetjørna med flere viktige steinalderlokaliteter.

Omfang

Nordøstlig del av kulturmiljøet avgrensning overlapper med reguleringsplan for Sirevåg havn som ble vedtatt i 1999. Områdene som ligger innenfor kulturmiljøet er regulert til friområde på land, samt spesialområde for naturvern.

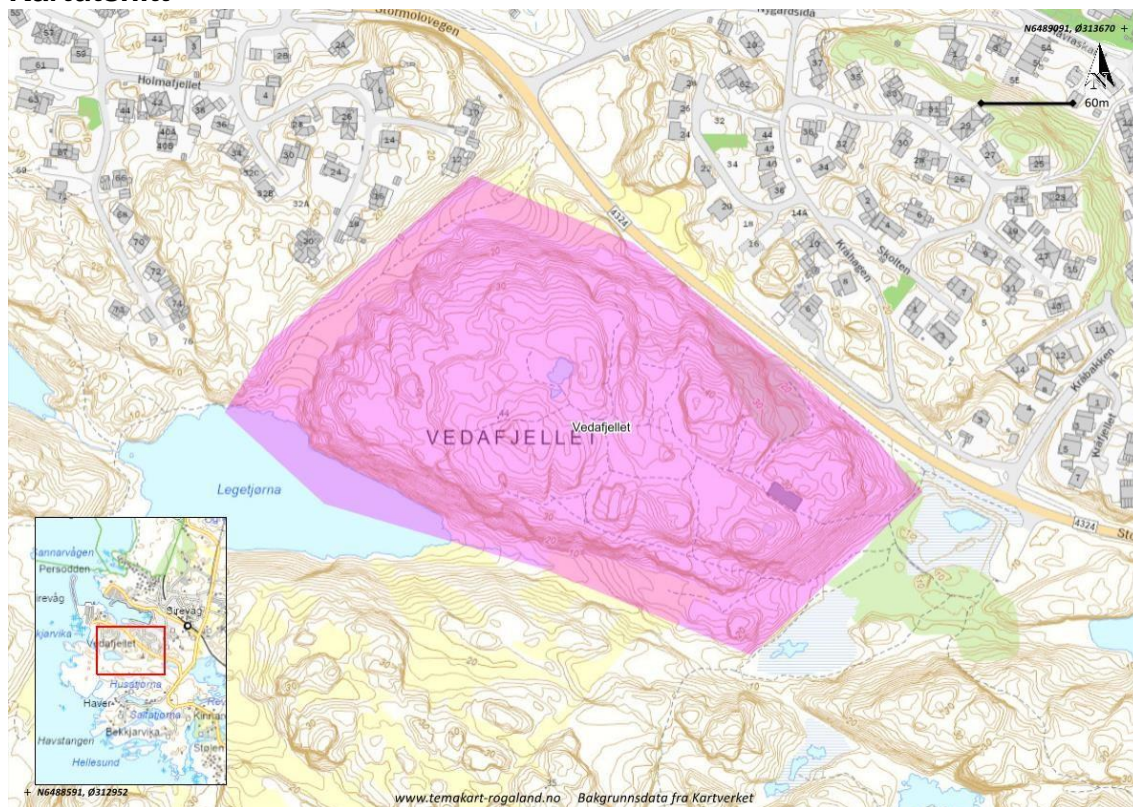
Regional interesse

Festningsanlegget i Vedafjellet er et av de tydeligste krigsminnene i Hå kommune og det har en særlig lokal krigshistorisk verdi. Vedafjellets sammenheng med Atlanterhavsvollen gir kulturmiljøet en betydelig regional og nasjonal krigshistorisk verdi. Fjellets mulige funksjon som en av få veter langs kysten av Rogaland tilegner fjellet en videre regional historisk verdi. I sammenheng med steinalderlandskapet i området viser kulturmiljøet også til en betydelig tidsdybde som har vesentlig kulturhistorisk verdi.

Området er også et aktivt friluftsområde som anses som både regionalt og nasjonalt verdifullt. I tillegg er tunnelene i Vedafjellet åpen for allmennheten og tilrettelagt med

informasjonsskilt. Både friluftsområdet og kulturmiljøet har dermed en opplevelsesverdi som blir forsterket av hverandre.

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 30.09.2022

Varhaug gamle kirkested

id	204
Navn	Varhaug gamle kirkested
Kommune	1119 - Hå
Tema	Tradisjon og religion, Samferdsel og kommunikasjon
Periode	Førreformatorisk tid
Kilde	Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA), Askeladden, Naturbase
Vernestatus	Kulturminneloven, Hensynssone (pbl), Naturmangfaldloven, Kulturminneplan

Skildring

Varhaug gamle kirkegård, med kirketuft fra middelalderen, ligger på en flate ytterst på Jærkysten. Den eldste omtale av en kirke på Sør-Varhaug er i 1328. Ifølge skriftlige kilder har flere kirker blitt reist her, for så å bli ombygd eller revet. I 1905 ble siste kirke revet og i 1951 ble dagens hvite kapell reist. Den middelalderse kirkegården ligger som en del av tunet på Sør-Varhaug, hvor det også ligger et SEFRAK-registrert Jærhus. Utenfor kysten her var det et skipsforlis («Ingermanland») i 1842 som krevde 389 russiske liv. De fleste ble begravet på Varhaug gamle kirkegård og det er reist et minnesmerke over russerne og «sjøfolk som her fikk sin grav».

Det ligger flere forhistoriske gravhauger i nær tilknytning til kirkestedet. De fleste er tydelig markert og er godt synlige i terrenget. Den største gravhaugen, "Resen", er en langhaug som er 45 meter lang og 12 meter bred, og er en særlig markant struktur. Denne haugen er omrotet i midten etter at den ble brukt som skytestilling i andre verdenskrig.

Den gamle ferdselsvegen "Kongevegen" like nedenfor klippene, og snor seg mellom gravhaugene. "Kongevegen" ble tilrettelagt for kjerre og vogn etter kongelig bud i 1663. Ferdselsvegen var en viktig kommunikasjonslinje som har røtter tilbake til forhistorisk tid.

Ca. 200 meter sør for kirkestedet ligger det en samling av en gravhaug og to hustuffer. Den største hustuffen er 40 meter lang og har tydelig rominndeling. Store deler av kulturmiljøet inngår i Jærstrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Regional interesse

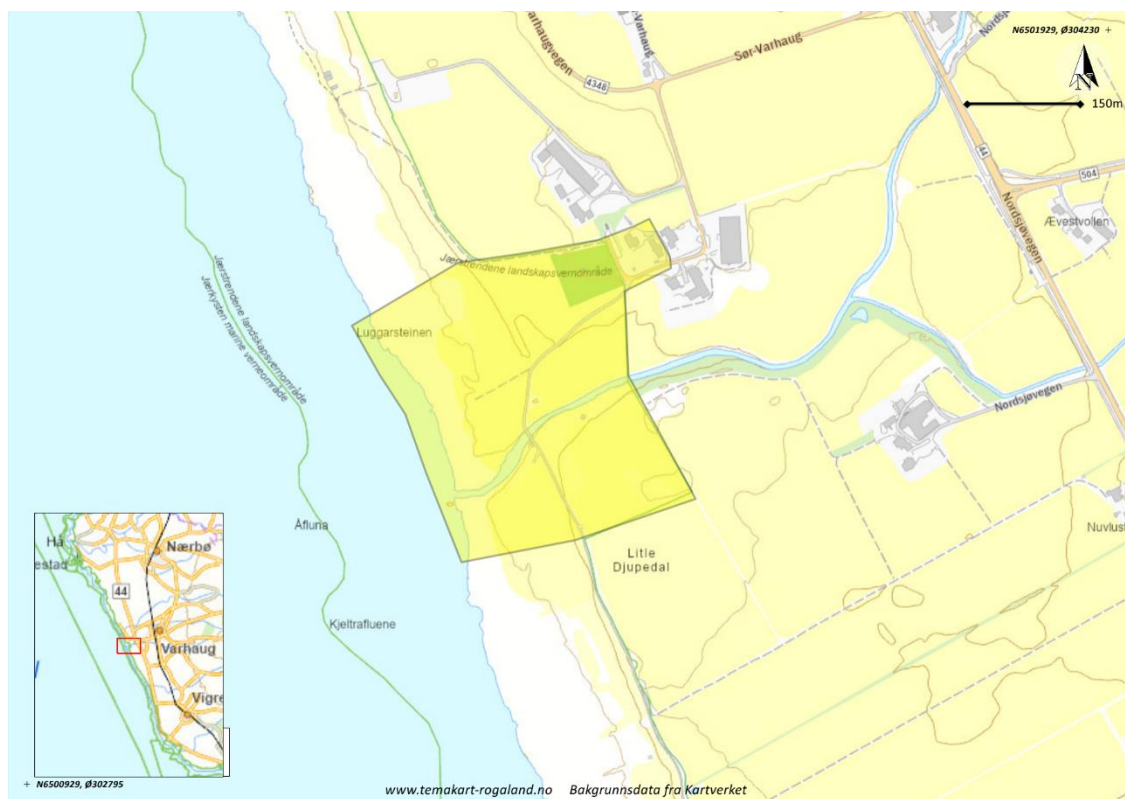
Den middelalderse kirkegården ytterst på jærkysten har særlig stor kunnskap- og opplevelsesverdi som kulturminne. Kapellet og kirkegården, sammen med gravhauger, hustuffer, "Kongevegen" og et autentisk jærhus på tunet gir kulturmiljøet stor tidsdybde og forteller om maktforhold og kommunikasjonslinjer langt tilbake i tid. Beliggenheten i et vakkert og særegent

kulturlandskap bidrar til å gi miljøet særlig stor opplevelsesverdi. Kongevegen er bevart som tursti.
Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Hovedbilde

Kartutsnitt

Bildevedlegg

Varhaug gamle kirkegård

Hitlertennene og pansersperringen ved Brusand

id	248
Navn	Hitlertennene og pansersperringen ved Brusand
Kommune	1119 - Hå
Tema	Krig og konflikt
Periode	1940-1945
Kilde	Kulturminneplan for Hå (2004-2016)
Vernestatus	Kulturminneplan, Hensynssone (pbl), Naturmangfoldloven

Skildring

Langs Nordsjøvegen, fylkesvei 44, forbi Brusand og vestover mot Ørnakula, ligger et langt belte med store steiner og betongblokker anlagt under andre verdenskrig som hindre for tanks og amfibiekjøretøy kalt «Hitlertenner». Tyskerne fryktet et angrep fra havet, og for å stoppe allierte stridsvogner og amfibiebiler ble det lagt brede minefelt på stranden og lenger oppe ble det plassert store steinblokker i flere rekker. Flere hundre menn ble tvangsutsendt for å delta i dette arbeidet, de fleste var tvangsutsendte fra Dalane og sør – Jæren. Mange gjorde sitt for å sabotere tyskernes planer. Hitlertennene er en del av forsvarsverket Atlanterhavsvollen, som strekker seg langs norskekysten og videre sør langs den europeiske vestkysten. Beltet i Brusand er veldig godt bevart, og er en lang sammenhengende sperring, delvis brutt opp av hyttefeltet og campingplass.

I tillegg til Hitlertennene består miljøet av pansermur, pansergrav, panservoll og støttepunktet "Ørnakula" på Kvalbein.

Omfang

«Hitlertennene» strekkes seg lang nordsjøvegen langs Brusand gjennom hyttefelt og vestover til og med Ørnakula.

Markeringa samsvarer med hensynssone H570 i kommuneplan for Hå og reguleringsplan for Steinabakken. I tillegg er eit belte med Hitlertenner aust for Rennå markert.

Miljøet omfatter to reguleringsplaner: Kvalbein (1996) og Steinabakken (2021). I planene er hitlertennene regulert til spesialområder bevaring krigsminner og H570 kulturmiljø.

Regional interesse

Hitlertennene er blant de mest markante kulturminner fra 2. verdenskrig i Rogaland. Det er det lengste bevrte beltet med slike pansersperringar kjent i Norge. De er av høy regional-, og nasjonal verdi so bl.a. som en del av atlanterhavsvollen.

Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Sårbarhet og forvaltning

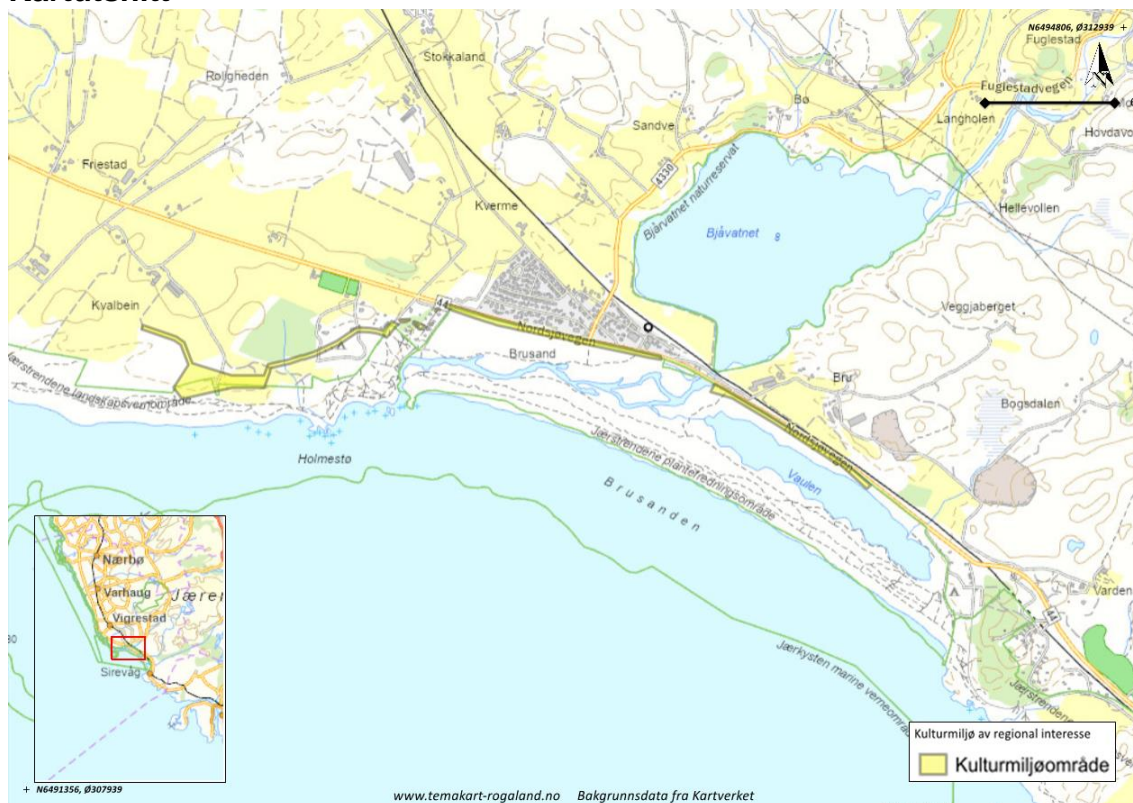
Hitlertennene er verna gjennom kommuneplan for Hå, reguleringsplan for Steinabakken og Kvalbein og gjennom Jærstrendene landskapsvernområde.

Hovedbilde

Hitlertennene ved Brusand.

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 15.05.2023

Bildevedlegg

Hitlertennene ved Brusand.

Pansermur

Hitlertennene på Brusand, Hå.

Åna fengsel

id	318
Navn	Åna fengsel
Kommune	1119 - Hå
Tema	Administrasjon, fellesskap, makt og demokrati
Periode	1900-1924
Kilde	Kulturminneplan for Hå (2004), Landsverneplan for justissektoren (2011)
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Anna vern, Kulturminneplan

Skildring

Åna fengsel ligger i landlige omgivelser mellom Nærbø og Varhaug, og er ett av Norges største fengsler.

Åna fengsel har opprinnelse som tvangsarbeidsanstalt. Med bakgrunn i en rådende samfunnsidé om forbedring gjennom regelmessig livsførsel, frisk luft, god kost og fysisk fostring, og at løsgjengeri og drukkenskap skulle bekjempes med tvangsarbeid, trådte Løsgjengerloven i kraft i 1907.

Åna fengsel, eller Opstad tvangsarbeiderhus som det da het, ble åpnet i 1915 som ett svar på dette. Det ble den første og eneste tvangsarbeidsinstitusjonen i sitt slag i Norge. Jæren ble valgt pga. den avsides beliggenheten og arbeidsmulighetene utendørs store deler av året. I 1970 ble løsgjengerlovens bestemmelser om tvangsarbeid opphevet, og anstalten skiftet da navn til Åna kretsfengsel, og var sete for Vestre fengselsdistrikt fram til 2000. Navnet på fengselet ble senere endret til Åna fengsel.

Anlegget består av ca. 50 bygninger/objekter som består av fengsel, landbruk, bostedsfunksjoner og samt infrastruktur, og er anlagt etter en definert plan. Det er ett helhetlig anlegg med klart definerte soner.

Anstalten ble etablert og bygd etter en større plan utarbeidet av en plankomite nedsatt av Justisdepartementet og arkitekt O. Ekman. Ekmans situasjonsplan for området viser en tydelig soneinndeling mellom boliger, arbeidshuset og driftsbygningene. Boligene for høyere funksjonærer i Hvitgata og selve arbeidshuset var tydelig adskilt med en tett vegg av bartrær. Til bomiljøet i Hvitgata hørte både krocket- og tennisbane og opparbeidete hager til hver bolig.

Foruten å være et av Norges største fengsel, var Åna også et av landets største gårdsbruk fram gårdsdriften ble nedlagt i 2012.

Det har i de senere år pågått en prosess med oppussing og oppgradering som ett resultat av økende krav til sikkerhetstiltak ved fengselet.

Omfang

Miljøet består av bygninger og utomhusanlegg rund hovedbebyggelsen, inkludert steingarder, kanaler og veier bygd av tvangsarbeidere, samt frittstående pipe og brannhydranter. Omfatter også adkomstveien.

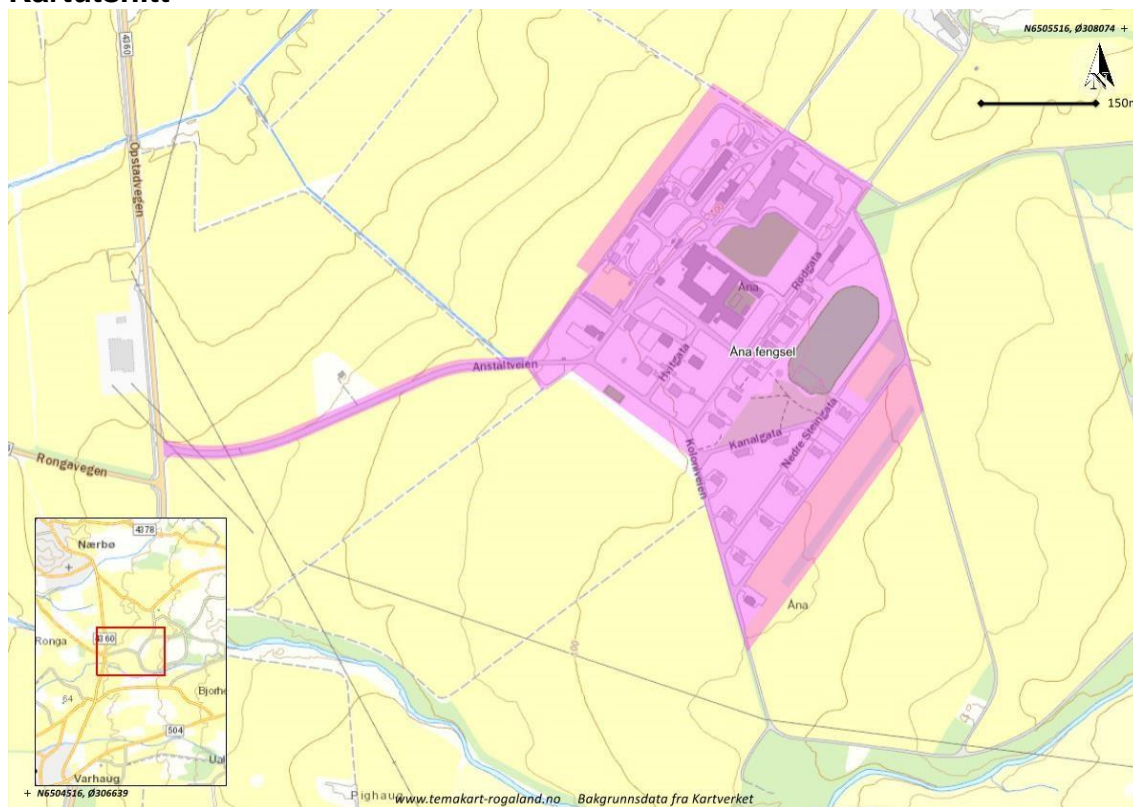
Regional interesse

Anlegget er en viktig del av Norges og Rogalands historie, både sosialt og jushistorisk. Helheten i anlegget med tilhørende bygninger og uteområder er godt bevart.

Sårbarhet og forvaltning

Området er fremdeles i drift som fengsel, og bygningene driftes av Statsbygg. Har vært en del press for modernisering i takt med stadig endrede behov og økende krav til sikkerhet. Viktig å sikre det helhetlige anlegget med bygninger og soneinndeling og sikre en kontrollert utvikling da det fortsatt er i aktivt bruk som fengsel. Videre er det viktig å ta vare på anleggets avsidesliggende og monumentale preg, og sikrer opplevelsen av fengselet i et ubebyggt kulturlandskap. Forvaltes i tråd med verneplan og reguleringsplan.

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Grødalandstunet

id	325
Navn	Grødalandstunet
Kommune	1119 - Hå
Tema	Landbruk og kulturlandskap, Tradisjon og religion
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Kulturminneplan for Hå (2004), Jærhusrapporten, Askeladden
Vernestatus	Kulturminneplan, Kulturminneloven, Naturmangfaldloven

Skildring

Grødalandstunet består av 2 jærhus, 2 løer og 1 fjøs. Det eldste bolighuset (gamlehuset), er fra 1715. Det yngste huset, Torehuset, ble bygd i 1830. De som bodde på gården, drev jordbruk i tillegg til å nytte ressursene i sjøen.

Nede på rullesteinstranda ligger et av Jærkystens mange karakteristiske strandgravfelt. Anlegget består av over 20 gravminner og en hustuft. Alle gravminnene er klart markerte. Kulturminnet har høy nasjonal verdi og er en særegen kulturminnetype langs Jærkysten.

Deler av kulturmiljøet inngår i Jærestrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Omfang

Bygningene med området rundt, samt dyrka areal ned mot sjøen.

Regional interesse

Tunet er ett av de best bevarte tuna i Rogaland. Det har en særegen arkitektur tilpasset landskapet, og er ett eksempel på tradisjonell jærisk byggeskikk som er viktig å ivareta i ett regionalt perspektiv.

De godt bevarte bygningene, sammen med strandgravfeltet, i et særpreget jordbrukslandskap gir kulturmiljøet en stor opplevelsesverdi.

Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Sårbarhet og forvaltning

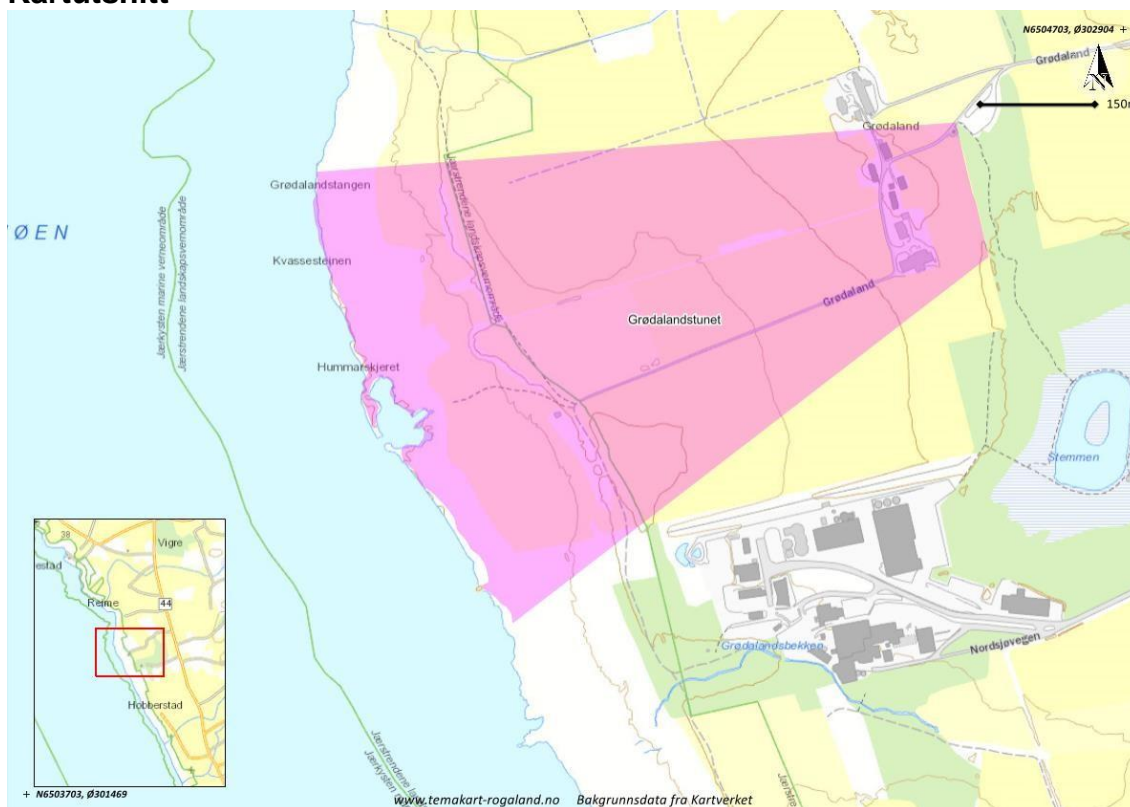
Viktig å bevare kontakten mellom sjø og land. Bygningene er i forvaltet og bevart av Jærmuseet.

Hovedbilde

19.05.2018 14:17

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 22.09.22

Nærbøgata

id	327
----	-----

Navn	Nærbøgata
Kommune	1119 - Hå
Tema	Busetting by- og tettstadutvikling, Industri og næring
Periode	1800-1899
Kilde	Kulturminneplan 2004 - s. 22
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Nærbø vokste opp rundt Jærbanen etter den åpnet i 1878. Fra den tid var det ingen tettsteder på Jæren. To områder på hver sin side av jernbanen viser utviklingen i Nærbø fra å være ett jordbruksområde, til å bli et tettstedssentrum. Nærbøgata er ett eksempel på dette, og består av en del hus fra perioden 1880 – 1900 som har beholdt en viss grad av autenticitet.

Nærbøgata var hovedgata i Nærbø, og strekte seg før på tvers over jernbanen forbi Nærbø meieri, heradshuset og videre ned Jadarvegen. Jadarvegen har og mange viktige enkeltminner som representerer Nærbøs historie, men som ikke er markert i miljøet.

Regional interesse

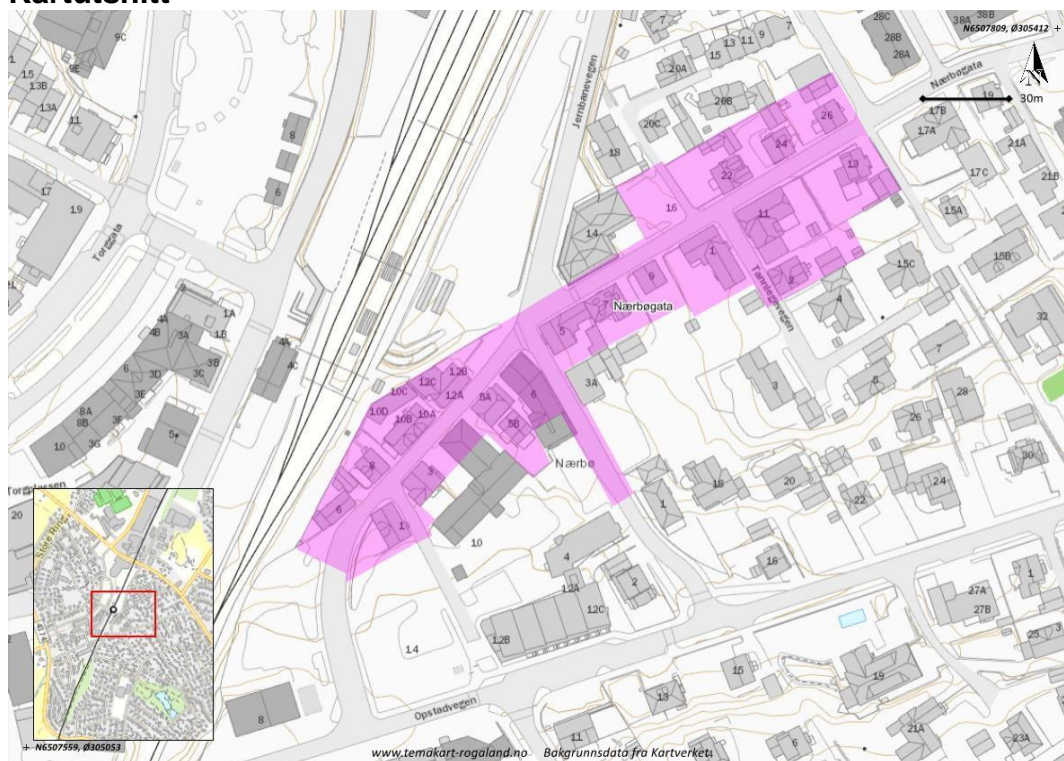
Dette er det best bevarte stasjonsmiljøet fra førkrigstiden på Jæren. Jernbanen ga en helt ny tid på Jæren, og bevarte spor av denne stedsutviklingen har stor verdi. Nærbøgata er viktig for lokal og regional identitet, og har et potensiale for utvikling og bruk.

Hovedbilde

Nærbøgata 2022

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Obrestad fyr

id	328
Navn	Obrestad fyr
Kommune	1119 - Hå
Tema	Samferdsel og kommunikasjon, Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Kulturminneplan for Hå 2004-2016, Askeladden
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan, Naturmangfaldloven

Skildring

Obrestad fyrstasjon ligger på et platå ytterst på Jærkysten. Fyret ble etablert i 1873, og er det vestligste fyret på fastlandet i Norge. Fyrstasjonen består av fyrtårn/maskinhus og fyrvokterbolig, uthus, betjeningsbolig og familiebolig. Anlegget er et firkantet tun.

Under andre verdenskrig ble Obrestad fyr overtatt av tyskerne. Fyret ble bemannet av militært personell som bodde i bygningene. Da Kystverket fikk stasjonen tilbake etter krigens slutt, var det påført mye skade.

Fyret ble automatisert i 1986 og avfolket i 1991. Fyrbygningen ble fredet i 2000. I 2006 kjøpte Hå kommune fyret av Kystverket. I dag benyttes fyret som fyrmuseum. I rullestrandsbeltet nedenfor fyret ligger det to forhistoriske gravrøyser. Røysene er avlange og ligger i tilknytning til veifaret som går langs stranden.

Store deler av kulturmiljøet inngår i Jærstrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Regional interesse

Sammenhengen mellom fyrstasjonen, krigshistorie og strandgravfelt gir miljøet historisk verdi og stor tidsdybde. Miljøet har særlig verdi med tanke på kysthistorie og kommunikasjon. Kulturmiljøet ligger innenfor Jærstrendene landskapsvernområde som har høy nasjonal verdi.

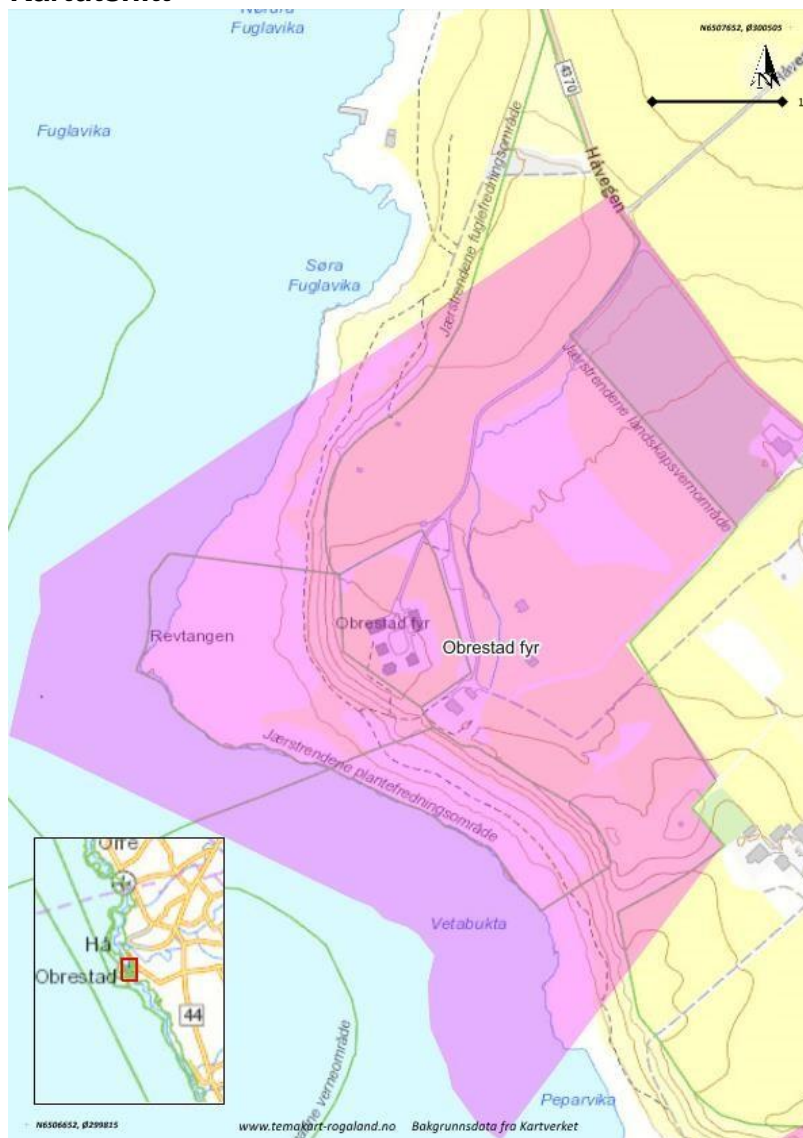
Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Hovedbilde

Obrestad fyr, oversikt.

Kartutsnitt

Kartutsnitt per 23.09.2022

Bildevedlegg 1

Mot Obrestad fyr (fra nord).

Obrestad havn

id	329
Navn	Obrestad havn
Kommune	1119 - Hå
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan 2004, Askeladden
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan, Anna vern, Naturmangfaldloven

Skildring

Obrestad havn er en kunstig anlagt havn på Jærkysten. Kyststripen har ingen beskyttende skjærgård og heller ingen naturlige havner. Langs Jærkysten ble det derfor fra slutten av 1800-tallet anlagt flere kunstige havner til bruk for lokale fiskere og fiskeskøyter og andre båter som skulle runde Jæren, men måtte vente på bedre vær. Obrestad havn var den første havnen som ble bygd på Jæren, og arbeidet startet i 1874 med bygging av en 62 m lang molo. Rundt havnen ligger en del sjøboder og andre bygninger. Bygningene er oppført fra siste halvdel av 1800-tallet og frem til i dag.

Obrestad havn ligger i et kulturlandskap som er spesielt rikt på fornminner og kulturminner fra nyere tid. Nordvest for vika ligger et større strandgravfelt fra jernalder, i tillegg ligger det ei nausttuft fra forhistorisk tid like øst for sjøbodene. Miljøet har også geologiske, zoologiske og botaniske verneverdier. Hele havneområdet med alle naust og sjøbuer ble fredet i 1994. Kulturmiljøet inngår i Jærstrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Omfang

Miljøet omfatter hele den freda havnen, samt kulturlandskapet rundt, inkludert strandgravfeltet.

Regional interesse

Obrestad havn er et kulturhistorisk verdifullt anlegg knyttet til kystkultur, havnevesen og fiske. Det finnes bare et fåtall havneanlegg av denne typen i landet. I sosial-/næringshistorisk sammenheng har både havneanlegg og bygninger stor grad av autenticitet, da miljøet har beholdt sin opprinnelige funksjon. Miljøet er representativt for fiskerinæringen i regionen.

Strandgravfeltet og det forhistoriske naustet gir området stor tidsdybde og opplevelsesverdi.

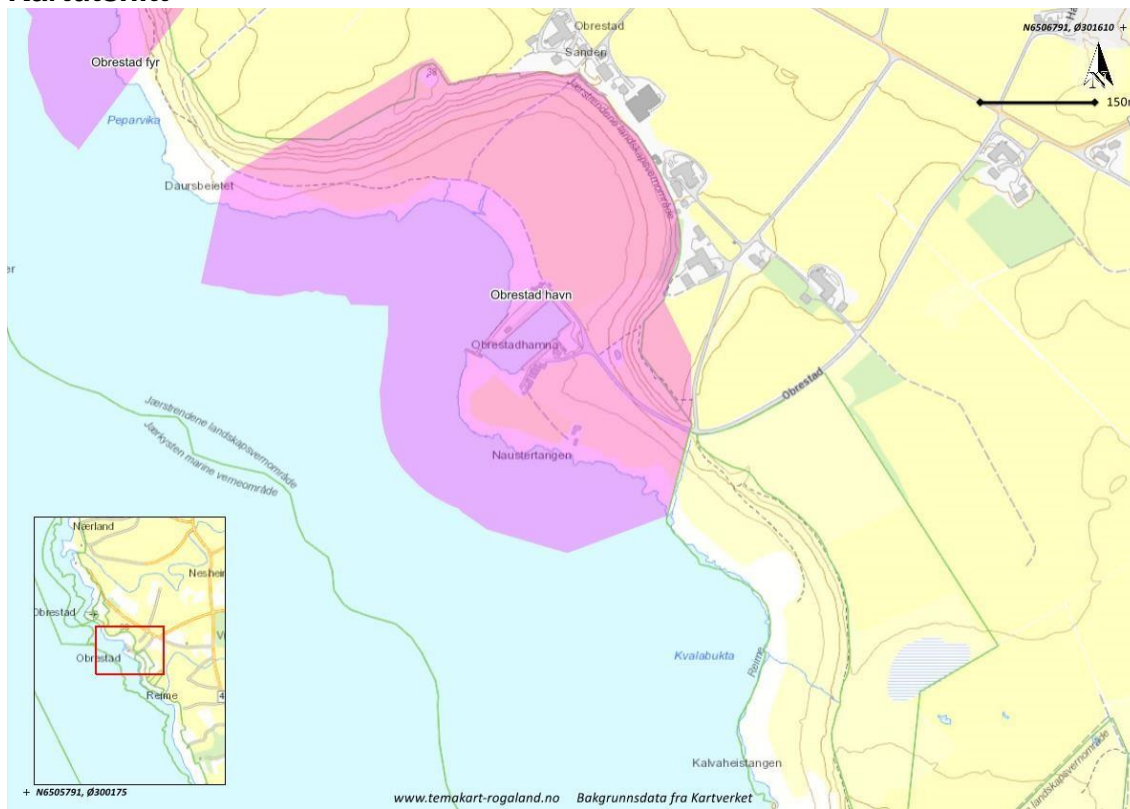
Området har også verdi, som en del av et større kulturhistorisk landskap, Jærkysten (AskeladdenID K520), av nasjonal interesse.

Hovedbilde

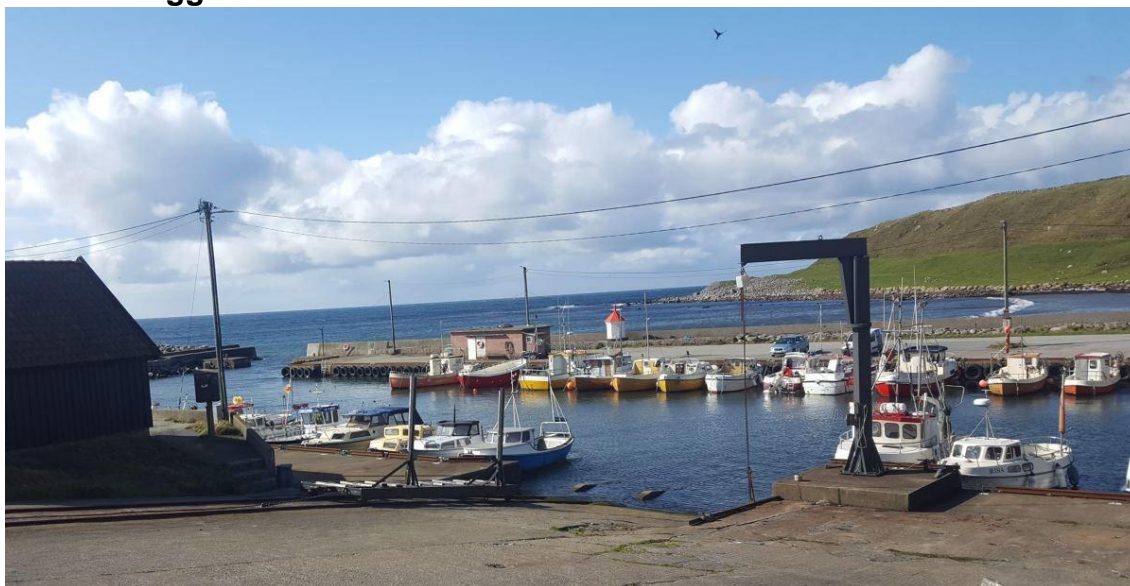

Obrestad havn

Kartutsnitt

Bildevedlegg

Obrestad havn

Naust ved havna

Utløpet av Håelva

id	331
Navn	Utløpet av Håelva
Kommune	1119 - Hå
Tema	Tradisjon og religion, Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	Før- og etterreformatorisk tid
Kilde	Kulturminneplan for Hå (2004), Askeladden, Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan, Naturmangfaldloven

Skildring

Kulturmiljøet ligger ved Håelvas utløp og er et av de mest konsentrerte kulturlandskapa på Jæren. Hå gamle prestegård er fra 1637 og er i dag i bruk som museum og galleri. Gården består av to driftsbygninger (restaurert av arkitekt Per Line), våningshus og et jærhus. Jærhuset er et godt eksempel på den særmerkte byggeskikken på Jæren før 1900. På Håtangen ved elveosen ligger det flere SEFRAK-registrerte naust fra 1800-tallet. Naustene har en fremtredende plass i det åpne kystlandskapet og vitner om havets betydning for menneskene langs kysten.

Like nordvest for prestegården ligger det et unikt strandgravfelt med 64 røyser fra eldre romertid til vikingetid. De fleste gravminnene stammer imidlertid fra ca. 300-550e.Kr. Gravfeltet ble utgravd i 1950-årene, og etter undersøkelsen ble røysene bygd opp igjen. Gravrøysene har ulik størrelse og form; noen langrøyser, men flest rundrøyser. Innad i gravfeltet finnes det også ei båtformet røys.

Innenfor kulturmiljøet finnes det flere steinalderboplasser langs Hå-elva. Særlig interessant er funnet under strandvollen ved det gamle våningshuset. I forbindelse med arkeologiske undersøkelser på 1980-tallet ble det funnet et tykt kulturlag like under strandvollen. Kulturlaget inneholdt store mengder flintgjenstander, og steinalderboplassen ble datert til 8000-6000 f.Kr.

Det er også blitt gjort mange funn av metallgjenstander på markene mellom elva og prestegården. Den store funnmengden vitner om at det her har ligget en handelsplass eller et stort gravfelt i jernalder/vikingetid.

Deler av kulturmiljøet inngår i Jærstrendene landskapsvernområde, der bevaring av kulturminner og kulturlandskap er del av formålet til landskapsvernet.

Omfang

Miljøet omfatter området rundt utløpet av Hååna med Hå gamle prestegård og kulturminner rundt.

Deler av miljøet overlapper med en eldre reguleringsplan hvor bygningene er regulert til spesialområder - område med kulturhistorisk verdi.

Regional interesse

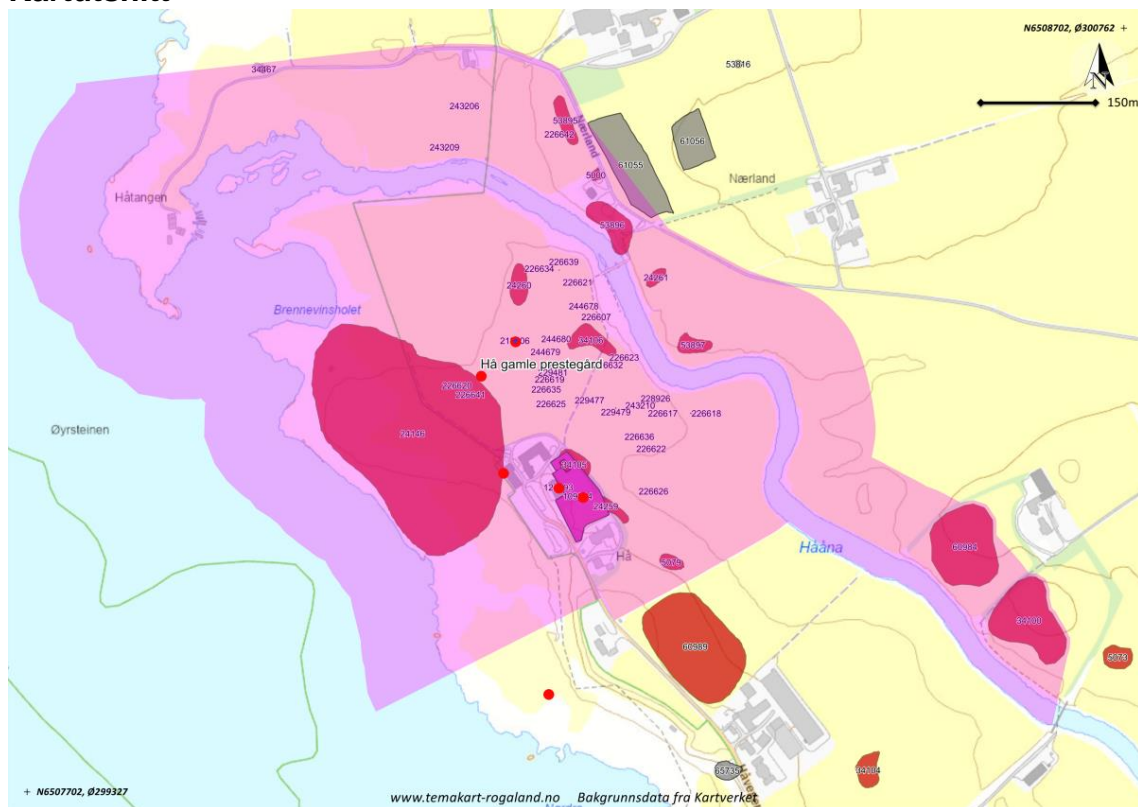
Kulturmiljøet ligger et særpreget jærsk kulturlandskap med strand av rullesteiner. Steinalderboplasser, strandgravfelt fra jernalder og flere eldre bygninger gir miljøet stor tidsdybde og stor opplevelsesverdi. Kulturmiljøet ligger innenfor Jærstrendene landskapsvernområde som har høy nasjonal verdi.

Hovedbilde

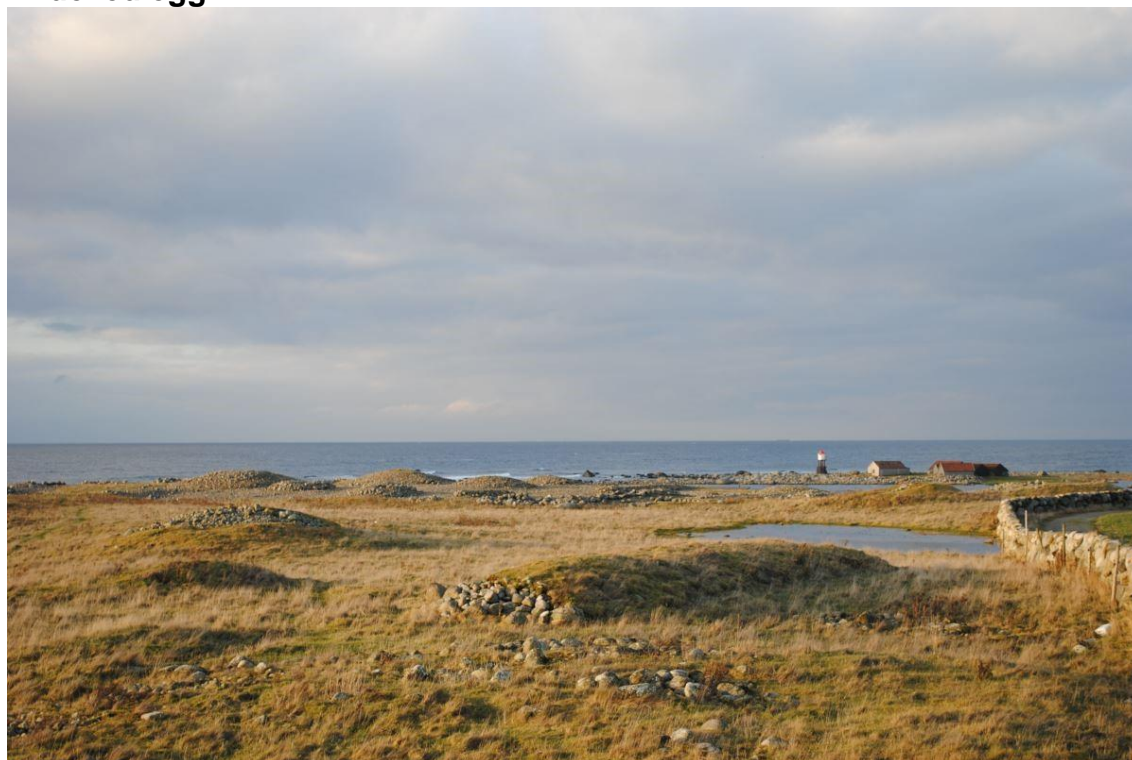
Foto av Hå gamle prestegård, strandgravfeltet og utløpet av Håelva.

Kartutsnitt

Lastet opp 13.20.2022

Bildevedlegg

Fra strandgravfeltet ved Hå gamle prestegård.

Oversiktsbilde mot Hå gamle prestegard

Båtformet grav i strandgravfeltet Rogaland